

Utbildningsmaterial om jämställdhet framtaget

Hur kan man arbeta med jämställdhet inom ramen för landsbygdsprogrammet? Det är en fråga som lyfts i ett utbildningsmaterial som Landsbygdsnätverket tagit fram.

Text: Jessica Hagård

Utbildningsmaterialet "Göra jämt" om jämställdhet består av en film samt ett självstudiehäfte.

Jämställdhet utgör en horisontell prioritering i landsbygdsprogrammet. I programmet står det: "ökad jämställdhet jämte de övergripande målen för axlar ska åtgöra en ledstjärna för regionernas strategier för genomförandet av landsbygdsprogrammets åtgärder". Det står också att "målet om jämställdhet skall omfatta hela processen, det vill säga utformnings-, genomförande-, övervaknings- och utvärderingsfaserna".

I en genomgång som Glesbygdsverket 2008 gjorde av länsstyrelsernas och Sametingets genomförandestrategier visade det sig emellertid att jämställdhetsintegreringen i de flesta fall är av begränsad omfattning.

Tydligt också i statistiken

Det visar sig också i statistiken. Endast 21 procent av de företagare på landsbygden som har fått företagsstöd under programmets första år är kvinnor. Istället för att stöden i landsbygdsprogrammet används som en hävstång för att öka andelen kvinnor som driver företag, används de alltså för att befästa den bild som redan finns.

- Vi är inte nöjda med att det ser ut på det här sättet. Samtidigt speglar det en väldigt, väldigt manlig värld på svensk landsbygd och i svenskt företagande, menar Rolf Eriksson, statssekreterare på Jordbruksdepartementet.

Mot bakgrund av den problematiken har Landsbygdsnätverkets tematiska grupp för ökad jämställdhet beställt ett utbildningsmaterial "Göra jämt" bestående av en film och ett skriftligt självstudiehäfte som nu ska spridas, såväl till länsstyrelserna, LAG som till Landsbygdsnätverkets övriga aktörer.

Bättre indikatorer är nödvändiga

En viktig fråga är hur man ska kunna ta fram bättre indikatorer på hur man ska kunna mäta vad som egentligen menas med ökad jämställdhet.

- Vi har indikatorer som visar hur mycket av företagsstöden som går till män respektive kvinnor. Det är svårt att hitta fler indikatorer på det här området och vi söker efter dem. Det är bra att vi får en diskussion och möjligtvis kan hitta fler indikatorer, menar Rolf Eriksson.

Rolf Eriksson är tydlig med att man från politiskt håll lägger stor vikt vid frågan och lite grann förutsätter att alla som arbetar med programmet talar om jämställdhet dagligdags.

Men tror du verkligen att man gör det?

- Efter det här kommer man nog att göra det, avslutar Rolf Eriksson.

Rolf Eriksson är statssekreterare på Jordbruksdepartementet

Hur hittar vi affärsidéer med mångfald?

Under september kommer tre LAG, under var sin dag, att vaska fram idéer om hur man kan använda mångfald för att utveckla företagandet inom sina respektive områden.

Det är Team företagande på Jordbruksverket tillsammans med Ivan Daza från Blatteförmedlingen som står bakom initiativet.

Ivan kommer att berätta om sina erfarenheter kring möjligheter med mångfald och därefter leda grupparbeten. Till dagen har LAG bjudit in personer med skiftande bakgrund som representerar olika sektorer i samhället, men också en blandning av exempelvis åldrar och kön. Dessa får då chans att diskutera möjligheter inom just sitt område. Hur ser potentiella marknader ut? Hur är befolkningen sammansatt? Vad är våra styrkor? Det kan handla om allt från utformning av äldreboende, anpassade turistsatsningar för turister från ett särskilt land till produktion av livsmedel med stor efterfrågan från en viss grupp.

Konkreta resultat önskas

Seminarierna är tänkta som pilotförsök som sedan ska utvärderas. Förhoppningen är att de ska leda till konkreta resultat i form av fler företag och affärsidéer och att fler vill arrangera liknande seminarier i framtiden.

- Intresset bland LAG har varit stort och vi har helt enkelt dragit lott bland intresseanmälningarna för att välja vilka LAG som skulle få chansen, säger Maria Petersson från Team företagande. Det är jätteroligt att det finns ett starkt intresse och det är bra att veta inför kommande aktiviteter på området.

Lotten föll den här gången på Leader Blekinge, Närheten och Mittland som nu har bjudit in personer från såväl näringslivet, det offentliga som det ideella.

Maria Petersson och Johanna Nilsson på Jordbruksverkets Team företagande ansvarar för mångfalldagarna.

Ett nätverk med både backspegel, kikare och ekolod

Ja, så kan vi summera vad som just nu är aktuellt inom nätverket. Vi har dialog och byter erfarenheter om utvärderingsmetoder. Vi bidrar med tankar och idéer inför nästa generations landsbygdsprogram och vi fördjupar våra metodkunskaper inom olika prioriterade områden. Ett jämställt genomförande av landsbygdsprogrammet, som du kan läsa mer om i detta nummer, är ett sådant fördjupningsområde. Tanken hissnar av att vi är 163 för landsbygden viktiga organisationer och myndigheter vars många medlemmars och medarbetares kunskap och erfarenheter samlas och utbyts i alla våra forum. I förra numret kunde vi konstatera att långt över 5000 personer mötts genom aktiviteter som arrangerats inom ramen för nätverket. När vi nu gör månadsskifte, september till oktober, så har ytterligare 250 personer samlats, bland annat för att hylla årets ull-baggevännare vid historiens första Landsbygds gala. Apropå dessa duktiga landsbygdsföretagare och projektägare som nominerats till årets ull-baggar, så är det fantastiskt vilken genklang de redan hunnit ge. Länsstyrelser och leadergrupper har tagit tillfället i akt och synliggjort arbetet med landsbygdsprogrammet i samband med nomineringarna och media har svarat upp på ett positivt sätt. Det är några exempel på allt det positiva som sker, men precis som allt annat här i livet så är framgångarna förenade med utmaningar. Det är ett omfattande och komplext program som vi tillsammans genomför. Därför är det viktigt att vi också fortsätter att använda nätverket som en arena där vi ökar förståelsen för att många intressen, ibland motstående sådana, ska kunna samsas för att nå det gemensamma målet om en hållbar landsbygdsutveckling. Det gör vi bäst genom att fortsätta dialogen och utbytet av erfarenheter – tillsammans titta i backspeglarna, i kikaren och läsa av ekoloden.

Maria Gustafsson
Verksamhetsledare
Landsbygdsnätverket

Kooperativt företagande lockar landsbygdskvinnor

Via projektet "Kvinnor och goda gröna affärer" sprider Coompanion just nu budskapet om det kooperativa företagandets fördelar till kvinnor på landsbygden. Och kooperativt företagande verkar vara en företagsform som går hem hos kvinnorna.

Text: Jessica Hagård | Foto: Ingrid Landin, Coompanion

Kvinnor är generell i minoritet bland företagare på landsbygden. Veldig många kvinnor kan dock tänka sig att bli företagare - om de får göra det tillsammans. Dessa attityder avspeglar sig i de nya kooperativa företagens styrelser. Andelen kvinnor i styrelser i de nya ekonomiska föreningarna, den form som kooperativt företagande oftast drivs i, är 36 procent. Det är mer än dubbelt upp jämfört med aktiebolagsstyrelserna där andelen endast är 15 procent.

- Jag tror att kvinnor av tradition tycker att det är roligare att samverka. Kvinnor är ofta mindre hierarkiskt benägna än män och i kooperativa företag har man lika mycket att säga till om. Man är heller inte lika utsatt och kan dessutom dela utmaningar och glädjeämnen med varandra, säger Bridget Wedberg som är projektledare för projektet "Kvinnor och goda gröna affärer" på Coompanion.

Samarbete mellan minst tre

För att starta en ekonomisk förening krävs att man är minst tre som samverkar. Man slipper kostnaden på 100 000 kronor som man måste betala för att få starta ett aktiebolag och man slipper risken man har i ett handelsbolag att privatekonomin drabbas vid en konkurs.

- Egentligen ser jag inga nackdelar mer än att det kan vara svårare att binda kapital till

sig. Därför passar den ekonomiska föreningen bäst för dem som arbetar i tjänstesektorn och som inte har behov av att göra dyra investeringar, menar Bridget Wedberg.

Projektet "Kvinnor och goda gröna affärer" har fått en miljon kronor i projektstöd från landsbygdsprogrammet. Målet är att på sikt få igång ett antal ekonomiska föreningar bland kvinnor på landsbygden i varje län. Och Bridget Wedberg har stora förhoppningar om projektet, trots att tidpunkten för genomförandet av det råkade sammanfalla med lågkonjunkturen.

Men om nu företagsformen är så bra, varför har det inte redan bildats fler ekonomiska föreningar på landsbygden?

- Tyvärr är den kooperativa företagsformen ofta okänd och ordet "kooperativ" har kanske fått en klang av låg status. Det bildades ju många kooperativa förskolor på åttiotalet och arbeten i offentlig sektor som utfördes av kvinnor värderades ju tyvärr av tradition inte särskilt högt. Men det finns ju så många nya typer av kooperativa företag som till exempel hantverkare och turistföretag i samverkan som erbjuder sina tjänster gemensamt, eller en ortsbefolkning som går samman för att erbjuda gemensamma servicelösningar, avslutar Bridget Wedberg.

Lisa, Jessica och Pia som startade den ekonomiska föreningen Rådmanököket 2005 i Roslagen, trivs med sitt företagande.

Kvinnofakta saknas i statistiken

Det är inte helt lätt att få en bild av hur många kvinnor som direkt eller indirekt arbetar i företag på landsbygden. Den statistik som finns kring de gröna näringarna fokuserar framför allt på jord- och skogsbruk och även den är till stor del missvisande.

Text och foto: Jessica Hagård

Enligt Statistiska Centralbyrån (SCB 2008) utgörs 84 procent av företagen inom sektorn jord- och skogsbruk, fiske m.m. av män, medan 16 procent utgörs av kvinnor. Enligt statistik från SCB:s fastighetsregister ägs endast 29 procent av fastigheterna av kvinnor. Samtidigt vet man att många fler kvinnor är delägare i företagen och driver verksamheter.

- Kvinnor har inte tidigare syns i statistiken även om de arbetat på landsbygden. Många har varit medhjälpare i hemmet,

menar Gunnell Forsberg som är professor i kulturgeografi vid Stockholms universitet.

Gunnell Forsberg är forskare i kulturgeografi. Hon sitter även i Landsbygdsnätverkets vetenskapliga råd.

Men enligt statistiken är det ändå procentuellt sett fler kvinnor som arbetar med jordbruk och skogsbruk nu än tidigare. Enligt siffror från Jordbruksverket (2008) minskade andelen män sysselsatta i jordbruket med drygt 5400 personer eller nästan fem procent mellan åren 2005-2007, medan antalet kvinnor i jordbruket ökade med 9000 personer eller 15 procent. Ett pressmeddelande från LRF (2009) indikerar att tjevers intresse för lantbruksutbildning ökar och att andelen tjejer som väljer jordbruksinriktning har ökat med 30 procent på tio år.

Det finns många kreativa idéer

Just nu tittar Gunnell Forsberg på personer med utländsk bakgrund som vill starta företag på landsbygden men som ännu inte kommit igång, s. k. potentiellt företagande.

- Många kvinnor med utländsk bakgrund,

t.ex. från Sydostasien har kreativa idéer och vill bygga upp företag på landsbygden. Det kan handla om affärs- eller serviceverksamheter. Tyvärr har många av dessa svårt att bli betrodda. De får ingen riktig hjälp för att ta sig igenom stödsystemen.

Stora förändringar på landsbygden

Enligt Gunnell Forsberg sker nu också en förändring på landsbygden. Mycket av det företagande som förut var relaterat till staden finns nu även på landsbygden. Det kan handla om företag där man arbetar med bokföring, konsultation, wellness o.s.v.

Mona Hedfeldt är forskare i kulturgeografi och har studerat företagande bland kvinnor just inom hälsoindustrin i Bergslagen.

- Flera av de kvinnor jag har intervjuat som startat företag i hälsoindustrin ser sig inte som företagare utan kopplar snarare sin identitet till den bransch de nischat sig inom. Dessutom upplever många att media inte heller alltid uppfattar deras företagande som värt att belysa. Det är en växande bransch, men samtidigt är företaget ofta småskaligt. Istället sätts ofta fokus på de tillverkande företagen, avslutar hon.

Medlem har ordet

NRC firar tioårsjubileum!

NRC, Svenska Riksförbundet Nationellt Resurscentrum för kvinnor, bildades 16 december 1999, vilket innebär att vi firar 10-års jubileum i år. Boka redan nu in 16 december i din almanacka för det kommer att hända saker!

NRC är en ideell och icke vinstdrivande organisation som har till uppgift att genom samordning och stöd av kvinnors regionala och lokala resurscentra och nätverk verka inom området lokal - regional tillväxt och utveckling för att:

- kvinnor tar sin del av samhällets resurser
- kvinnors kompetens tas tillvara i samhället
- kvinnor och mäns insatser värderas lika.

NRC:s medlemsorganisationer finns över hela landet i lokala och regionala RC för kvinnor, 110 medlemsorganisationer och 5000 medlemmar (2008) varav 19 regionala RC för kvinnor.

NRC verkar för att kvinnor och män ges lika villkor och förutsättningar i fråga om arbete, arbetsvillkor, utvecklingsmöjligheter och företagande samt verkar för en jämn könsfördelning av makt och inflytande. RC

finns i samtliga regioners arbete inom regional tillväxt vare sig de finns på landsbygden eller i storstaden. En av grundidéerna med resurscentra är att de skall utvecklas utifrån lokala behov och förutsättningar.

NRC har varit medlem i Landsbygdsnätverket sedan starten. RC:s historia är väl sammanlänkad med Hela Sverige Ska Levare rörelsen sedan slutet på 80-talet då det bildades flera kvinnokraftssammanslutningar som drev på i frågan om att etablera RC för kvinnor. Resurscentra blev verklighet under 1995 i ett projekt som drevs av dåvarande NUTEK och Glesbygdverket. Tyngdpunkten låg på empowerment, kvinnors egna drivkrafter för att ta makten över utvecklingen i sitt lokalsamhälle och i samarbete med de jämställdhetsexperter som fanns och finns på länsstyrelserna.

Flera av våra medlemmar i lokala och regionala resurscentra genomför i samarbete med andra aktörer landsbygdsprojekt för att öka kvinnors deltagande inom landsbygdsprogrammet och bidrar bl.a. till att stärka kvinnors entreprenörskap och företagande

på landsbygden.

NRC har också uppdraget att samordna Landsbygdsnätverkets tematiska arbetsgrupp för jämställdhet och det spännande arbetet fortsätter 2010.

För att säkerställa kunskapen och erfarenheten om att driva och verka inom ett RC för kvinnor pågår just nu en verksamhetsledarutbildning som genomförs i fem block. NRC:s Röda tråd i allt framtida arbete är följande:

Samarbete, Partnerskap, Nätverk, Tematiska områden och Regionala Innovationer.

Britt-Marie S Torstensson
Ordförande/ Verksamhetsledare
NRC

www.nrckvinnor.org

LRF har startat jämställdhetsakademi

Det finns stora möjligheter för nya företag inom de gröna näringarna. Därför är det viktigt att se till att inte 50 procent av de intresserade företagen drabbas av onödiga snubbeltrådar på vägen, menar LRF, som startat egen jämställdhetsakademi.

Bilden av den manlige lantbrukaren med stora stövlar och grova händer är inte helt rättvisande. Idag är mer än var tredje LRF-medlem (37 procent) kvinna och intresset för yrket ökar inom den gruppen.

- Vi vet att ojämställdheten inom de gröna näringarna hindrar nya affärsmöjligheter och bromsar tillväxt och utveckling. Därför har LRF startat en jämställdhetsakademi, menar LRF:s förbundsordförande Lars-Göran Pettersson.

Gruppen består av 10 personer från olika

samhällssektorer som tillsammans har bred kunskap inom ämnesområdet. Akademin skall arbeta för att väcka opinion, sammanställa ny kunskap samt försöka bidra till nya lösningar.

Har drivit jämställdhetsprojekt förut

- LRF har under många år drivit olika jämställdhetsprojekt och har på senare år arbetat med särskilda modeller för att integrera jämställdhetsfrågan i allt arbete som vi gör. Genom att starta en akademi vill vi

nu också rikta oss utåt, väcka opinion och vara ett bollplank och en sparringpartner till de politiker som driver frågan, menar Malin Svensson, strategisk rådgivare på LRF och medlem i akademien.

Redan i höst låter akademien publicera en forskningsrapport där allt som hittills skrivits om jämställdhet inom den gröna sektorn sammanfattas. Rapporten kommer att presenteras den 29 september.

Text: Jessica Hagård

Resultat efter Almedalsrace

Två sålda produkter och fem ansökningar om patent, det blev resultatet av 72 Hour Race to innovation i Almedalen i juli.

Ett 72-timmarsrace är ett koncept för att visa att det med rätt uppbackning, processledning och kompetenser går att, även på mycket kort tid, producera innovationer som leder till affärer, d.v.s. når marknaden. Under årets Almedalsvecka medfinansierade bl.a. Jordbruksverket och Landsbygdsnätverket ett sådant race med tema Mat - produkter, tjänster, redskap, förpackning

Grupperna vid innovationsracet arbetade under hård tidspress.

Foto: Hans-Olof Stålgren

etc. Idégivare och genomförare var Innovation Plant i Stockholm med Kaj Mickos i spetsen.

Det var ett flertal beskrivningar till produkter som togs fram under racet, bland

annat en tryffeldetektor som kan känna ett brett spektrum av dofter, en bakform med vilken man kan doppa hela plåtar av muffins i glasyr, samt ett inventeringssystem som kan användas för att kontrollera vätskevolymer i flaskor.

Text: Jessica Hagård

190 miljoner till bredband

Regeringen kommer att gå till kommissionen med ytterligare förslag på en ändring i landsbygdsprogrammet.

Text: Maria Gustafsson

Som ett led i en europeisk ekonomisk återhämtningsplan skjuts nya pengar till landsbygdsprogrammet. Under 2009 och 2010 finns ett tillskott på 190 miljoner kronor tillgängliga för bredbandsansökningar inom ramen för den s.k. serviceåtgärden i axel 3. Pengarna finns att söka från Jordbruksverket, Sametinget och länsstyrelserna och ska medfinansieras om minst 25 procent med nationella medel.

Bredbandspengar även inom Leader Bredbandsinsatser ska även kunna genomföras inom Leader. Det är företag som le-

vererar bredbandstjänster, företag som bygger infrastruktur för bredband, kommuner, sammanslutningar av kommuner och lokala grupper m.fl. som kan söka. Stödet ska i första hand gå till områden där det sannolikt inte kommer till stånd kommersiellt utbyggt bredband inom fem år.

De uppriktiga vännerna är få,
men så är efterfrågan inte
heller stor.

Marie von Ebner Eschenbach (1830-1916)

Lina ny på kansliet

Lina Andersson kommer från och med nu och ett år framöver att ta över Jennie Malms uppgifter på Landsbygdsnätverkets kansli. Det innebär att hon arbetar med nätverkscheckarna och ansvarar för samordningen av nätverkets inspiratörer och av leadermentorerna. Lina är agronom och bor i Falköping. De senaste åren har hon arbetat med djurskyddsfrågor på Jordbruksverket. Tidigare har hon också arbetat på Hushållningssällskapet, Arla Foods och på länsstyrelsen. Lina går att nås via 036-15 50 00, eller lina.andersson@jordbruksverket.se